رویش روان شناسی، سال۱۳، شماره ۹، شماره پیاپی ۱۰۲، آذر ۱۴۰۳
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),13(9), 2024

واکاوی علل موثر در گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین: یک مطالعه کیفی

Analysis of effective causes in the tendency to choose a spouse online

سیدمهدی سرکشیکیان
دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
دکتر انیس خوش لهجه صدق (نویسنده مسئول)
استادیار، گروه روانشناسی بالینی، واحدعلوم پزشکی قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.
هانیه جوانمرد
کارشناسی مشاوره، گروه مشاوره، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

بررسی‌ها می‌دهد امروزه بسترهای آنلاین به عرصه‌ای برای انتخاب همسر تبدیل شده اند. دختران و پسرانی که در سایت‌های همسریابی ثبت نام و فعالیت می‌کنند با ملاک‌ها و معیارهای متعددی اقدام به انتخاب همسر می‌کنند. بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف واکاوی علل موثر در گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین انجام گرفت. روش پژوهش، کیفی از نوع تحلیل مضمون بود. مشارکت کنندگان پژوهش را کلیه کاربران سایت های اینترنتی همسریابی در سال ۱۴۰۲ تشکیل داد که سابقه فعالیت در این بسترها را داشتند. از این میان با روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و بر اساس معیارهای ورود، ۲۰ فرد انتخاب شدند. ابزار پژوهش مصاحبه نیمه ساختار یافته بود. جهت اعتبار داده‌های پژوهش از ملاک‌های چهارگانه گوبا و لینکلن استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل کیفی مصاحبه‌های به عمل آمده در قالب ۸ مضمون شامل "عوامل مرتبط با محیط شغلی-حرفه‌ای"، "عوامل شناختی و انتخابی"، "عوامل مرتبط با اعتماد"، "عوامل مرتبط با فواید و عواید استفاده از بستر"، "عوامل مرتبط روانی و نگرشی"، "عوامل مرتبط با مدت زمان استفاده"، "عوامل مرتبط با دسترسی مناسب" و "عوامل مرتبط با معیارهای انتخاب" دسته بندی گردید. مجموعاً نتایج پژوهش نشان داد توجه به فضای مجازی به عنوان بستری برای انتخاب همسر و تعیین سیاست‌های حمایت از تشکیل خانواده سالم در این فضا، مهم و ضروری است.

واژه‌های کلیدی: *تحلیل مضمون، انتخاب همسر، ازدواج، بستر آنلاین.*

Seyyed Mehdi Sarkeshikiyan
PhD in Educational Psychology, Department of Educational Psychology, Rodhan Branch, Islamic Azad University, Rodhan, Iran.
Dr. Anis Khoshlahjeh Sedgh*
Assistant Professor, Clinical Psychology Department, Qom Medical Sciences Unit, Islamic Azad University, Qom, Iran.
anisssedq@yahoo.com
Haniyeh Javanmard
Bachelor of Counseling, Department of Counseling, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Abstract

Surveys show that online platforms have become an arena for choosing a spouse. Boys and girls who register on dating sites choose a spouse with several criteria. the present research was conducted to analyze the factors influencing the tendency to choose a spouse online. The research method was a qualitative type of thematic analysis. The participants of the research were all users of internet dating sites in 2023 who had a history of activity on these platforms. Among them, 20 people were selected by purpose-based sampling method and based on the entry criteria. The research tool was a semi-structured interview. Guba and Lincoln's criteria were used to validate the research data. The results were carried out in the form of 8 themes including "factors related to the occupational-professional environment", "cognitive and selective factors", "factors related to trust", "factors related to the benefits and benefits of using the platform", "Psychological and attitudinal related factors", "Factors related to the duration of use", "Factors related to appropriate access" and "Factors related to selection criteria" were categorized. the results showed that it is important and necessary to pay attention to the virtual space as a platform for choosing a spouse and determining policies to support the formation of a family in this space.

Keywords: *Qualitative Study, Spouse Selection, Marriage, Online.*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : خرداد ۱۴۰۳** **پذیرش: مرداد ۱۴۰۳** **ویرایش نهایی: آذر ۱۴۰۳**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

مقدمه

ازدواج و تشکیل خانواده یکی از ضروری‌ترین عوامل مؤثر بر رشد فرد و جامعه است (شیتا و زلیک[1]، ۲۰۲۴). تقریباً در همهٔ جوامع، ازدواج به عنوان یک نهاد اساسی شناخته‌شده و شامل پیامدهای مهم بین فردی، شخصی و مرتبط با رفاه افراد و خانواده‌ها محسوب می‌گردد (سعادت و همکاران، ۱۴۰۲) و آسیب به این نهاد تبعات منفی فراوانی برای جامعه خواهد داشت. بر همین اساس باید گفت انتخاب درست همسر، به تشکیل خانواده سالم می‌انجامد که نخستین محیط برای جامعه‌پذیر کردن افراد است و درنهایت انسجام اجتماعی را موجب خواهد شد (رشوند سرخکوله و همکاران، ۱۴۰۲). در نقطه مقابل، اشتباه در این امر، منجر به کاهش کیفیت زندگی زناشویی شده، در بسیاری اوقات زمینه‌ساز طلاق می‌شود (پنجه بند و عنایت، ۱۳۹۸). بنابراین انتخاب همسر یکی از دشوارترین انتخاب‌ها در پیچیدگی‌های دنیای امروزی است (نوری و همکاران، ۱۴۰۲). در بسیاری از مواقع نگرش به ازدواج ممکن است واقع‌بینانه نباشد و یا انتظار فرد از انتخاب خود بیش از سطح انتظار باشد که این خود به تأخیر در ازدواج می‌انجامد (ژانگ و یانگ[2]، ۲۰۲۱).

بررسی‌ها نشان می‌دهد با پیشرفت و نفوذ فضای مجازی و محیط‌های آنلاین در زندگی افراد به‌خصوص جوانان، امکانات اینترنت مانند شبکه‌های اجتماعی امکان صمیمی‌شدن افراد باهم و دل‌بستگی‌شان به یکدیگر و حتی تصمیم برای ازدواج بیشتر شده است (مطهری ورمزانی و همکاران، ۱۴۰۱). اینترنت سبب شکل‌گیری نوع جدیدی از خواستگاری، اظهار یا تمایل عشق و تلاش برای یافتن فرد مناسب برای ازدواج شده است، بدین گونه که موجب تسهیل آن شده و امکان وقوع آن را بیشتر کرده است؛ درواقع چنین به نظر می‌رسد که بستر آنلاین و شبکه‌های مجازی، به محلی گسترده برای آشنایی، ایجاد روابط صمیمانه و درنهایت انتخاب همسر تبدیل‌شده است (تاج‌آبادی فراهانی و همکاران، ۱۳۹۸). به باور بهادری و همکاران (۱۴۰۰)، برنامه‌های فضای مجازی با تعریف نادرست از زندگی مشترک، موجب شده تا مفهوم عشق و اعتماد و تعهد به رقابت و سوءتفاهم تبدیل شود و بیش از آنکه فضایی برای آشنایی و روابط سالم باشد، زمینه‌ساز ایجاد روابط نادرست است. اما از دیگر سو به عقیده تاج‌آبادی فراهانی و همکاران (۱۳۹۸)، هرچه نوع و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بیشتر باشد، منجر به ازدواج از روی آگاهی، تفاهم ارتباطی و نزدیک شدن سلیقه‌ها می‌شود، مسیرهای مختلف تعامل و آشنایی در مورد دوست‌یابی آنلاین را فراهم می‌کند و فرصتی است که افراد عشق واقعی خود را در این محیط پیدا کنند. در مطالعه شرابی و دورنس-هال[3] (۲۰۲۴) که با نظرسنجی بر روی ۹۲۴ فرد بزرگ‌سال آمریکایی انجام شد، مشخص شد حدود نیمی از این افراد با همسر خود در فضای مجازی برای نخستین بار صحبت کرده بودند و از کیفیت زندگی زناشویی مثبتی نیز برخوردار بودند. فاکتورهای متعدد فرهنگی و بومی می‌تواند بر نوع انتخاب و پیامد آن در ازدواج اثرگذار باشد و از آنجا که نتایج متفاوتی در زمینه مناسب بودن آشنایی در فضای مجازی برای امر ازدواج وجود دارد ضرورت و اهمیت بررسی این موضوع دوصدچندان شد. در ایران پژوهش‌های اندکی در این زمینه صورت گرفته است و یا فرضیه‌های مطرح شده سوگیرانه و در راستای تایید فواید و یا مضرات این نوع آشنایی و ازدواج بود، لذا بررسی کیفی و پیدا کردن عوامل اثرگذار بر این سبک انتخابی ضروری می‌نمودو خلا پژوهشی در این زمینه احساس می‌شد.

با عنایت به توضیحات فوق و اهمیت و ضرورت ازدواج و تشکیل خانواده به عنوان اصلی‌ترین نهاد اجتماعی، بررسی شرایط و چگونگی انتخاب همسر مهم و ضروری به نظر می‌رسد. همان‌طور که بیان شد یکی از بسترهای انتخاب همسر و شروع روابط صمیمانه میان دختر و پسر، شبکه‌های مجازی و محیط‌های آنلاین است؛ لذا بررسی علل مؤثر در گرایش به استفاده از این فضا جهت انتخاب همسر حائز اهمیت است. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف واکاوی علل مؤثر در گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین انجام‌شده است. کاربست نتایج حاصل از این پژوهش ضمن تبیین ویژگی‌های فضای مجازی (مثبت و منفی) در انتخاب همسر، این مهم را متوجه جامعه شناسان و روانشناسان اجتماعی خواهد نمود تا در راستای فرهنگ‌سازی روابط در فضای مذکور اهتمام ویژه ورزند.

روش

تحقیق حاضر از منظر هدف کاربردی و از نوع کیفی بود و از تکنیک تحلیل مضمون[4] بهره گرفته شد. تحلیل مضمون شیوه‌ای در روش پژوهش کیفی است که بر شناسایی، تحلیل و تفسیر الگوی معانی داده‌های کیفی تمرکز دارد. مضمون یا تِم عنصر کلیدی در این روش

1 Shita & Zeleke
2 Zang & Yang
3 Sharabi & Dorrance-Hall
4 Thematic analysis

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

است. مضمون‌ها پر ارزش ترین واحدهایی هستند که در تجزیه و تحلیل محتوا باید مدنظر قرار گیرند و منظور از مضامین معنای خاصی است که از یک کلمه یا جمله یا پاراگراف مستفاد می‌شود. در این روش مقولات از طریق ارزیابی و بازخوانی داده ها مشخص می شوند. این فرآیند شامل بررسی و رفت و برگشت مداوم میان مجموعه داده ها، مفاهیم، مقولات و تجزیه و تحلیل آن‌هاست (براون و کلارک [1]، ۲۰۱۹). مشارکت کنندگان مورد مطالعه را کلیه کاربران سایت های اینترنتی همسریابی در سال ۱۴۰۲ تشکیل می دهد که سابقه فعالیت در این بسترها را داشته باشند. با توجه به استفاده افراد مختلف از بسترهای آنلاین و اینکه ممکن است بعضی از افراد به دلایلی غیر از انتخاب همسر در این بسترها فعالیت کنند محققان بر آن شدند تا با استفاده از ملاک های ورود و خروج دقیق تر صرفا افرادی را وارد پژوهش کنند که هم راستا با اهداف تحقیق فعلی باشند تا نتایج درست تر و با خطای کم تری گزارش شود. معیارهای ورود عبارت اند از حداقل سن ۲۵ سال، حداقل ۶ ماه فعالیت مسمتر در این سایت ها، فعالیت صرفا برای انتخاب همسر، داشتن حداقل مدرک کارشناسی، علاقمند بودن به شرکت در پژوهش، عدم سابقه ازدواج قبلی، عدم مصرف مواد، عدم مصرف الکل، عدم قرار گرفتن در مراحل طلاق، عدم داشتن مشکلات جسمانی و روانشناختی حاد و معیارهای خروج نداشتن زمان کافی، عدم تمایل به شرکت در پژوهش و خارج شدن از محور اصلی پژوهش بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری مبتنی بر هدف [2] ۲۰ فرد انتخاب شدند. زمان مصاحبه ها برای همه افراد یکسان نبود و بسته به شرایط هر فرد از ۴۵ دقیقه تا ۶۰ دقیقه متغیر بود. مصاحبه ها به شکل اینترنتی و با فراخوان و رضایت آگاهانه در شرکت و اطلاع داشتن از هدف تحقیق برگزار شد. گردآوری اطلاعات تا مرحله اشباع نظری [3] پیش رفت و نکات جدیدی در مورد مفاهیم و مقولات پژوهش یافت نگردید. ملاحظات اخلاقی در پژوهش عبارت از رضایت آگاهانه از شرکت در پژوهش، رازداری و محرمانه بودن اطلاعات، حق کناره گیری از پژوهش، حفظ کرامت و احترام به شخصیت هر فرد و دوری از تبعیض بود.

در راستای ملاک های ارزشیابی پژوهش از ملاک های چهارگانه گوبا و لینکلن [4] استفاده شد. معیار اعتبار [5] اینگونه به اثبات رسید که محققان بعد از مصاحبه با افراد به این نتیجه دست یافتند که اطلاعات جدیدی از مصاحبه ها به دست نمی آید. در رابطه با ملاک انتقال [6] پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که اطلاعات یکدیگر را تأیید می کنند و تفاوتی بین اطلاعات به دست آمده مشاهده نشد. در رابطه با ملاک اعتماد یا ثبات [7] با توجه به اینکه فرایند کدگذاری توسط دو پژوهشگر مختلف انجام شد، مشابهت کدهای حاصل از یافته ها، نشانگر اعتماد یافته های پژوهش است. در رابطه با ملاک تایید [8] با توجه به اینکه ابزار پژوهش مصاحبهٔ نیمه ساختاریافته است پژوهشگران، نظرات شخصی خویش را وارد گردآوری و تحلیل نکرده اند. و در رابطه با ملاک اصالت [9]، انجام کدگذاری توسط دو پژوهشگر مختلف گویای اصالت پژوهش است. در ادامه در جدول شماره ۱ به بررسی ویژگی های افراد شرکت کننده و نمونه پژوهش پرداخته شده است. در جدول شماره ۱ ویژگی های افراد شرکت کننده به تفکیک مشخص و گزارش شده است. میانگین سنی افراد شرکت کننده در پژوهش ۲۶ سال بود. کوچکترین فرد ۲۳ سال و بزرگترین فرد ۳۵ ساله بود.

جدول ۱. ویژگی‌های مشارکت کنندگان

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۰	٪۵۰
	مرد	۱۰	٪۵۰
	مجموع	۲۰	٪۱۰۰
مدت زمان استفاده	شش ماه تا یک سال	۱۳	۰/۶۵
	بیش از یک سال	۷	۰/۳۵
سابقه رابطه عاطفی	حضوری	۴	۰/۲۰
	مجازی	۱۶	۰/۸۰

1 Braun & Clarke
2 Purposive sampling
3 Theoretical saturation
4 Guba & Lincoln
5 Credibility
6 Transferability
7 Dependability
8 Confirmability
9 Authentic

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

تحصیلات	کارشناسی	۱۳	٪۶۰
	کارشناسی ارشد	۷	٪۴۰
	مجموع	۲۰	٪۱۰۰
سن	میانگین ± انحراف معیار	کمترین	بیشترین
	۲۹/۲۳ ± ۲/۵۴	۲۷	۳۴

ابزار سنجش

مصاحبه نیمه ساختاریافته[1] (SSI): مصاحبه نیمه ساختار یافته یکی از معمول ترین انواع مصاحبه است که در تحقیقات کیفیِ مورد استفاده واقع می‌شود. این مصاحبه بین دو حد نهایی ساختاریافته و بدون ساختار قرار می‌گیرد که در آن از تمام پاسخگوها سوال‌های مشابهی پرسیده می‌شود، اما آنها آزادند که پاسخ خود را به هر طریقی که مایلند ارائه دهند، در این مورد مسئولیت رمز گردانی پاسخ‌ها و طبقه بندی آنها بر عهده پژوهشگر است. برای جمع آوری اطلاعات از مصاحبه های نیمه ساختاریافته استفاده شد. سوالات مصاحبه با نظر صاحب نظران شکل گرفته است. سوالات طراحی شده در مورد محتوای پژوهش با تایید صاحب نظران تکمیل، مرتب سازی و از افراد سوال شدند. سوالات پژوهش در مورد علل گرایش به استفاده از این سایت ها، فواید آن برای کاربر، نحوه دسترسی و مدت زمان درگیری در روز، چگونگی دریافت بازخورد از افراد، نحوه محقق شدن اهداف استفاده از این سایت ها و... بود. در حین پژوهش برای داشتن اطلاعات دقیق تر سوالاتی اضافی با توجه به ساختار نظری و دیدگاهای صاحب نظران علاوه بر سوالات اصلی پرسیده شد. در پژوهش حاضر پس از مصاحبه با هریک از افراد متن مصاحبه ها پیاده و مفاهیم به دست آمده ناشی از تحلیل جز به جز و خطوط مصاحبه استخراج شد. سپس یافته های به دست آمده در قالب مضامین یا تم اصلی (سطح سوم)، مضامین فرعی یا زیرتم ها (سطح دوم) و کد های استخراجی (سطح اول) دسته بندی شدند. گاهی برای محاسبه پایایی تحقیقات کیفی از روش توافق درون موضوعی توسط دوکدگذار (ارزیاب) استفاده می‌شود. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در نظر دو نفر مشابه هستند با عنوان «توافق» و کدهایی که غیرمشابه هستند با عنوان «عدم توافق» مشخص می‌شوند (بازرگان، ۱۳۸۷). در این محاسبه تعداد توافقات نشانگر کدهای مشترک و یکسان بین پژوهشگران است. تعداد کل کدها نیز مجموع کدهای استخراجی بین پژوهشگران است. در ادامه و در جدول شماره ۲ به بررسی پایایی توسط دو کدگذار پرداخته شده است.

جدول ۲. ارزیابی و محاسبه پایایی دو کدگزار

ردیف	عناون مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	نتیجه پایایی کدگزاران
۱	R۴	۹	۷	۹۰٪
۲	R۱۰	۱۰	۸	۸۸٪
۳	R۱۷	۱۲	۱۰	۸۹٪
کل		۳۱	۲۵	۹۵٪

همان طور که در جدول شماره ۲ مشخص است تعداد کل کدها به دست آمده توسط پژوهشگران عبارت است از ۳۱ کد، تعداد کل توافقات بین این کدها برابر است با ۲۵ و تعداد کدهای که در آن پژوهشگران رای به عدم توافق داده اند ۶ کد است. پایایی بین کدگزاران در این پژوهش برابر با ۹۵ ٪ است با توجه به اینکه این میزان از پایایی از مقدار قابل قبول برای آن که ۶۰ ٪ بیش تر است (کوال ، ۲۰۰۸) قابلیت اعتماد در کدگذاری به دست آمده توسط پژوهشگران مورد تایید است.

یافته ها

نتایج تحلیل مضمون مصاحبه ها در جدول شماره ۳ قابل مشاهده است. مضامین یا تم اصلی (سطح سوم) ، مضامین فرعی یا زیر تم (سطح دوم)، کدها (سطح اول) به تفکیک موضوعی گزارش شده است. در مجموع تعداد ۵۱ کد مضمون پایه یافت و گزارش می شود.

1 semi -structured interview

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

جدول ۳. سطوح مضامین شناسایی شده

مضامین پایه یا تم اصلی (سطح سوم)	مضامین فرعی یا زیر تم (سطح دوم)	کدها (سطح اول)
زمینه های های موقعیتی	عوامل مرتبط با محیط شغلی-حرفه‌ای	مشکل ارتباط برقرار کردن در محیط کار ترس از دست دادن شغل در صورت آگاهی کارفرما از آشنایی ترس از ارزیابی و قضاوت همکاران نگرانی از برچسب خوردن در محیط کار تک جنسیتی بودن محیط کار ترس از انگ بی اخلاق بودن فشار و زیر ذره بین بودن در محیط کار زشت بودن پیدا کردن فرد در خیابان
زمینه های هدف و نگرش	عوامل شناختی و انتخابی	بیرون آمدن از احساس تنهایی با فرد مورد انتخاب خود تقسیم کردن احساسات پیدا کردن رابطه پایدار خستگی از رابطه های زود گذر در آشنایی های خیابانی آشنایی در زمان های بیشتر و گذاشتن زمان سن زیاد و عدم تمایل به انتخاب از سوی اعضای خانواده
زمینه های بین فردی	عوامل مرتبط با اعتماد	شناسایی راحت بی صداقتی در افراد پایان آسان و بی دردسر رابطه بستر مناسب برای سنجش اعتماد برای درخواست شواهد کمتر آسیب خوردن عاطفی و هیجانی نیاز به آشنایی بیشتر کاهش محدودیت های مکانی و زمانی برای اعتماد حفظ اعتماد به نفس و عزت نفس عدم دروغ گویی افراد در این فضا
زمینه های مزیتی	عوامل مرتبط با فواید و عواید استفاده از بستر	یادگیری های بیشتر در تعامل با افراد اصلاح معیارها به روز کردن ارزش ها تنوع انتخاب بیشتر شناخت بیشتر نسبت به خود تشخیص بهتر احساسات گزینش بهتر افراد خواسته هام از رابطه برآورده میشه
زمینه های روانشناختی	عوامل مرتبط روانی و نگرشی	چالش های بیشتر روابط واقعی خوشبینی کم در روابط واقعی ریسک پذیری کمتر وجود احتیاط بیشتر و محافظه کاری در این بستر وجود تجارب منفی از روابط واقعی عدم وجود آسیب روانی در این فضا از رابطه عدم بدبین شدن به آدم ها عدم ریسک غمگین شدن یا ناراحتی طولانی مدت از رابطه

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

زمینه های زمانی	عوامل مرتبط با مدت زمان استفاده	تا مدت زمانی که کیس مناسب پیدا شود بازگشت به سایت در صورت عدم توافق با کیس مورد نظر تا زمانی که مطمئن نشده‌ام رابطه‌ام شکل گرفته خارج نمی‌شوم با اولین نفری که شروع می‌کنم خارج می‌شم
زمینه های تعدد آشنایی	عوامل مرتبط با دسترسی مناسب	انتخاب از بین دو یا چند کیس که شرایط مناسب تری دارند ممکن است به چند نفر پیام بدن تا یک رابطه عمیق بشه به چند نفر پیام میدم با یکی قطعی شد بقیه رو حذف می‌کنم یکی یکی آشنایی هام رو انجام میدم
زمینه های ملاکی	عوامل مرتبط با معیار های انتخاب	معیارها را دقیق‌تر در سایت جستجو می‌کنم دقیق‌تر می‌توانم فرد مورد نظرم را پیدا کنم صراحت و روشنی وجود دارد عدم تعارف و یا مسائل فرهنگی که ممکنه مشکل ایجاد کنه معیارهایی را که می‌خواهم به دلیل تنوع بالا می‌توانم پیدا کنم اینجا خواسته‌هایی رو که دارم کاملاً سختگیرانه جستجو می‌کنم

در ادامه برای بررسی کدهای اسخراج شده ارائه شده از نظر ۱۰ نفر از متخصصان حوزه روانشناسی استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۴ آمده است.

جدول۴. بررسی روایی کدهای استخراج شده از منظر متخصصان

وضعیت	خبره	CVR	CVI	نتیجه
سوال	تعداد	حد بحرانی	حد بحرانی	پذیرش/عدم پذیرش
	۱۰	۰/۶۲	۰/۷۰	
آیا ابعاد تاثیرگذار مطرح شده قابل سنجش توسط محققان است؟	-	۰/۶۸	۰/۷۵	پذیرش
آیا این کدها قابلیت تعمیم به شرایط مشابه را دارد؟	-	۰/۷۰	۰/۷۷	پذیرش
آیا از کدها فهم موضوعی حاصل می شود؟	-	۰/۷۱	۰/۸۰	پذیرش
آیا مولفه های کشف شده قابل تطبیق هستند و انسجام دارند؟	-	۰/۶۵	۰/۷۶	پذیرش
تا چه حد هریک از مولفه های را مهم می دانید؟	-	۰/۶۷	۰/۸۱	پذیرش

روایی محتوایی از طریق محاسبه CVR به دست می آید. این نسبت توسط لاوشه طراحی شده است. جدول زیر روایی مرتبط با مدل مفهومی را با روش لاوشه بررسی کرده است و برای هر مولفه مدل ضریب CVR و CVI محاسبه شده است. مقدار قابل قبول برای ۲۰ نفر از خبرگان ۰/۴۲ است. بنابراین با توجه به جدول زیر، همه مولفه های استخراج شده از لحاظ روایی تایید شده‌اند.

جدول ۵. مقادیر پایایی کدها و توافق کدگذاری

آزمون	مقدار برآورد شده	بحرانی	وضعیت
ضریب هولستی	۰/۹۳۳	۰/۰۹	تایید
کاپای کوهن	۰/۸۸۸	۰/۰۸	تایید
آلفای کریپندورف	۰/۸۶۲	نزدیک به ۱	تایید
پی‌اسکات	۰/۰۹۶	۰/۰۹	تایید

جدول فوق مقادیر برآورد شده پایایی و توافق بین کدگزاران را نشان می دهد. همان طور که قابل مشاهده است با توجه به مقادیر برآورد شده پایایی مدل و کدگزاران مورد تایید است.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف واکاوی علل موثر در گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین انجام گرفت. مجموعاً نتایج حاصل از تحلیل کیفی مصاحبه‌های به عمل آمده در قالب ۸ مضمون شامل "عوامل مرتبط با محیط شغلی-حرفه‌ای"، "عوامل شناختی و انتخابی"، "عوامل مرتبط با اعتماد"، "عوامل مرتبط با فواید و عواید استفاده از بستر"، "عوامل مرتبط روانی و نگرشی"، "عوامل مرتبط با مدت زمان استفاده"، "عوامل مرتبط با دسترسی مناسب" و "عوامل مرتبط با معیار های انتخاب" دسته بندی گردید. در ادامه هر یک از یافته‌های پژوهش به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

اولین یافته پژوهش عوامل مرتبط با محیط شغلی-حرفه‌ای در انتخاب همسر بود. این یافته پژوهش نشان داد یکی از مهم‌ترین علل انتخاب به همسر از دیدگاه کاربران سایت‌های اینترنتی همسریابی، عوامل مربوط به محیط شغل و حرفه است. مرور پیشینه پژوهش نشان داد که پژوهش‌های زیاد همسویی با این یافته پژوهش وجود ندارد چرا که مباحث دینی و فرهنگی مرتبط با محل زندگی ممکن است این فاکتور را بیش از دیگر فاکتورها تحت الشعاع قرار دهد.. با این حال نتایج پژوهش مطهری ورمزانی و همکاران (۱۴۰۱) و داوری و همکاران (۱۴۰۲) با این یافته پژوهش همسویی دارد. در تبیین این یافته پژوهش باید گفت مشکل ارتباط برقرار کردن در محیط کار و برداشت‌های منفی از ارتباط دو نفر با یکدیگر، ترس از توبیخ شدن و یا دست دادن شغل در صورت آگاهی کارفرما از آشنایی و وجود ارتباط، ترس از ارزیابی و قضاوت همکاران و طرد اجتماعی آنان، نگرانی از برچسب خوردن در محیط کار و ریختن آبروی شان، تک جنسیتی بودن محیط کار، ترس از انگ بی اخلاق بودن، فشار و زیر ذره بین بودن در محیط کار و زشت بودن پیدا کردن فرد در خیابان، از جمله موارد مرتبط با محیط شغل در گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین بود. همچنین علی نژاد و همکاران (۱۴۰۳) نشان دادند یکی دیگر از موارد رایج برای انتخاب شیوه‌ی همسریابی آنلاین، تنگناهای محیطی شامل: ازدواج ناموفق، کمبود وقت، نگاه های سنگین و اتهام آمیز اطرافیان و محدودیت‌های کرونا و مشغله‌ی فراوان است.

دومین یافته پژوهش نیز حاکی از آن بود که عوامل شناختی و انتخابی از دیگر علل موثر در گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین بودند. در پژوهش حاضر علت گرایش به فضای مجازی بیرون آمدن از احساس تنهایی با فرد مورد انتخاب خود، تقسیم کردن احساسات، پیدا کردن رابطه پایدار، خستگی از رابطه های زود گذر در آشنایی های خیابانی، آشنایی در زمان های بیشتر و گذاشتن زمان و سن زیاد و عدم تمایل به انتخاب از سوی اعضای خانواده از جمله عوامل شناختی و انتخابی موثر در گرایش به انتخاب همسر در بستر سایت‌های آنلاین همسریابی بودند. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های داوری و همکاران (۱۴۰۲)، علی نژاد و همکاران (۱۴۰۳) و ماهور و همکاران (۱۴۰۲) همسویی دارد. ماهور و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود دریافتند بین تمایز یافتگی و تمایل به فضای مجازی با گرایش به طلاق رابطه معکوس معنادار وجود دارد که به نظر می‌رسد افراد دارای عدم تمایز یافتگی برای رهایی از احساس تنهایی ناشی از طلاق عاطفی و یا طلاق قانونی به فضای مجازی گرایش دارند. علی نژاد و همکاران (۱۴۰۳) معتقدند یکی از اصول اساسی و الزم برای همسریابی و ازدواج، شناخت طرف مقابل است؛ زیرا تداوم و موفقیت بیشتر در زندگی مشترک در گرو شناخت بهتر و دقیقتر است. یکی از امکان‌های مهیا شده از سوی سایت‌های همسریابی برای داوطلبان مربوطه، امکان شناخت و گفتگوی آزادانه‌ی طرفین با یکدیگر در مورد مسائل دلخواه حتی تا جزیی‌ترین مسائل زندگی آینده، در نهایت گمنامی و پنهان بودن هویتشان است و این به نحوی برای کاربران یک مزیت است. این احساس رضایت در بین همه مصاحبه شوندگان مشاهده شد. در تبین این یافته می‌توان گفت با توجه به فضای موجود در جامعه و مشغله افراد امکان ایجاد زمان و فضای کافی در طی روز برای مصاحبت کافی نبوده و معمولا مداخلات و رسم و رسوم سنتی و خانوادگی مدت زمان آشنایی اولیه را محدود کرده و با سرعت بیشتری به سمت ازدواج سوق می‌دهد که گاهی مضراتی فراوانی به همراه دارد. نتایج بیانگر ان بود که افراد علاوه بر رفع احساس تنهایی خود در فضای مجازی می‌تواند سطوح ارتباطی خود را مطلوبتر شکل دهند. آنها بدون ترس از قضاوت و یا داشتن مسئولیت زودهنگام به دلیل دوران نامزدی، می‌توانند دوران آشنایی دقیق‌تر و بدون قضاوت‌تری را داشته باشند و از احساساتی شدن یا در رودربایستی گیر کردن و یا اجرای نمایش به دلیل عدم افشای کامل هویت‌شان نسبتا محفوظ بمانندو اطلاعات صادقانه‌تری رد و بدل گردد. هرچند که نیاز است در پژوهش‌های دیگر در این زمینه تحقیق صورت گیرد.

عوامل مرتبط با اعتماد سومین علت گرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین بود. این یافته پژوهش مبین آن است که عوامل مانند پایان آسان و بی دردسر رابطه، بستر مناسب برای سنجش اعتماد برای درخواست شواهد، کمتر آسیب خوردن عاطفی و هیجانی چون ارتباط حضوری شکل نمیگیرد، نیاز به آشنایی بیشتر، کاهش محدودیت های مکانی و زمانی برای اعتماد، حفظ اعتماد به نفس و عزت

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

نفس به علت پوشش های ظاهری و رفتار و عدم دروغ گویی افراد در این فضا، از جمله عواملی بودند که از نظر مصاحبه شوندگان میتوان به عنوان مزیت بستر آنلاین در نظر گرفت. نتیجه با پژوهش هاشمیان فر و همکاران(۱۴۰۲) ناهمسو بود چراکه آن ها معتقد بودند استفاده از فضای مجازی بر ارزش‌ها و هویت خانواده و اعتماد تاثیر متفی می‌گذارد. از سویی با نتایج پژوهش علی نژاد و همکاران (۱۴۰۳) ، سعادت و همکاران (۱۴۰۲) همسو بود. در دنیای واقعی، برای میلیون‌ها داوطلب ازدواج تنها تعداد محدودی گزینه آشنا یا در دسترس وجود دارد و بسیاری از آنان با هویت نامشخص می‌توانند همسران بالقوه یک فرد داوطلب باشند. این موضوع حتی در یک محله مشترک دو طرف متقاضی صدق می‌کند(علی نژاد و همکاران،۱۴۰۲). سعادت و همکاران (۱۴۰۲) نیز نشان دادند اعتماد به فرد مقابل یکی از مهم ترین ملاک‌های ازدواج قلمداد می‌شود. در تبیین یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت افراد بر اساس نیت درونی خود و افکارشان احساس بی اعتمادی یا امنیت را در خود رقم می‌زنند. با توجه به نگاه جستجوگرانه در افرادی دارای گرایش به همسریابی و تمایل آن‌ها به داشتن رابطه پایدار و هدفمند در فضای مجازی، بنابراین فضای آنلاین با بسترسازی گسترده، این محدودیت دسترسی و شناختی را تا حد امکان از میان برداشته و هر فرد با سنجش شمار زیادی از داوطلبان و ارزیابی شرایط آنان، مناسبترین موقعیت متناسب با خود را انتخاب می‌کند. لذا نوع تفکر افراد حاضر در این بستر آنلاین بر اساس اعتماد بوده و درصد موفقیت خود را از انتخابی معقول و سنجیده افزایش میدهد.

دسته‌ای دیگر از مصاحبه شوندگان به عوامل مرتبط با فواید و عواید استفاده از بستر آنلاین اشاره کردند. این یافته پژوهش نشان می‌دهد بستر آنلاین کاربردهایی دارد که افراد را مجاب به انتخاب همسر در این بستر می‌کند که با پژوهش‌های مطهری ورمزانی و همکاران (۱۴۰۱)، داتن و همکاران (۲۰۱۸) همسو بود. مطهری ورمزانی و همکاران (۱۴۰۱) نشان دادند به نظر برخی از پاسخگویان، فضای مجازی بستر مناسبی برای آشنایی بهتر با خصوصیات اخلاقی و رفتاری همسر آنها بوده است و این نشان میدهد علیرغم شعارهایی که در خصوص تهدیدات شبکه‌های اجتماعی مجازی داده می‌شود، تکنولوژی‌های ارتباطی جدید را میتوان بستر مناسبی تلقی نمود که برخی آسیب‌های ازدواج و زناشویی که ناشی از عدم شناخت زوجین در ابتدای زندگی است را کاهش دهد و همچنان که داتن[1] و همکاران (۲۰۱۸) اشاره کرده‌اند جنبه احساسی و عاطفی شناخت زوجین در فضای مجازی کمتر است و این پیامد مثبتی است. در تبیین این یافته نیز می‌توان این گونه بیان کرد که مواردی مانند یادگیری های بیشتر در تعامل با افراد، اصلاح معیارها، به روز کردن ارزش ها، تنوع انتخاب بیشتر، شناخت بیشتر نسبت به خود، تشخیص بهتر احساسات، گزینش بهتر افراد و برآورده شدن خواسته‌های افراد از رابطه، از جمله این کاربردها و مزایا هستند و افراد آشنایی در بستر آنلاین را مفید می‌دانند.

یافته بعدی پژوهش عوامل مرتبط روانی و نگرشی مربوط به بستر آنلاین است. پژوهش مناسب و مرتبط با این داده یافت نشد و بیشتر با گروه سنی نوجوانان و کودکان پژوهش‌ها در ایران صورت گرفته بود که تناسبی با بحث همسریابی و پژوهش حاضر نداشت. چالش های بیشتر روابط واقعی، خوشبینی کم در روابط واقعی، ریسک پذیری کمتر، وجود احتیاط بیشتر و محافظه کاری در این بستر، وجود تجارب منفی از روابط واقعی، عدم وجود آسیب روانی در این فضا از رابطه، عدم بدبین شدن به آدم ها و عدم ریسک غمگین شدن یا ناراحتی طولانی مدت از رابطه از جمله مواردی بود که مصاحبه شوندگان به ان اشاره کردند. به باور علی نژاد و همکاران (۱۴۰۳)، یکی از لازمه‌های تربیتی برای آمادهسازی شخص برای ازدواج، تصویرسازی منطقی، درست و در عین حال شایسته از تشکیل خانواده و ازدواج در ذهن جوانان از سوی خانواده است. پرورش ساختار ذهنی سالم در موفقیت شخص در ازدواج، استحکام بنیان خانواده و سالمت جامعه بسیار تأثیرگذار است. متأسفانه پاسخهای تعدادی از مصاحبه شوندگان از عدم موفقیت خانواده ها در ایجاد چنین بستر مناسبی خبر داده و دلیل بسیاری از آنان از انتخاب این شیوه، رهایی از فشار خانواده برای ازدواج بیان می‌شود. در تبین این یافته می‌توان گفت افراد مایل به همسرگزینی در راستای نیاز به خودمختاری و استقلال مایل هستند در انتخاب همسر خود آزادی عمل بیشتری داشته باشند. آن‌ها پیشنهادها و انتخاب‌هاای خانواده را نوعی مداخله در استقلال خود می‌دانند و کرایش بالایی به جستجوی همسر مناسب در فضایی بدون قضاوت و نگاه خانواده دارند.

عوامل مرتبط با مدت زمان استفاده، دیگر یافته پژوهش حاضر بود. در این خصوص نیز پژوهش‌های متعددی درباره بازی‌های رایانه ای وجود داشت اما در خصوص پژوهش حاضر داده ای در ایران یافت نگردید و یافته همسو با این نتایج پژوهش مشاهده نشد.. این یافته بدان معناست که مدت استفاده از سایت‌های همسریابی آنلاین بستگی به عوامل مختلفی دارد. تحلیل صحبت‌های مصاحبه شوندگان نشان داد تا مدت زمانی که کیس مناسب پیدا شود، بازگشت به سایت در صورت عدم توافق با کیس مورد نظر، عدم خروج از سایت تا زمانی که اطمینان از رابطه شکل نگرفته باشد و خروج از سایت با اولین نفری که رابطه شروع شود، مواردی بود که مصاحبه شوندگان به آن اشاره

1 Dutton

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

کردند. یکی دیگر از یافته‌های پژوهش، عوامل مرتبط با دسترسی مناسب بود. این یافته پژوهش مبین آن است که مصاحبه شوندگان معتقدند انتخاب از بین دو یا چند کیس که شرایط مناسب تری دارند، پیام به چند نفر تا یک رابطه عمیق شود، حذف بقیه افراد وقتی با یک نفر همه چیز قطعی شد و انجام یکی یکی آشنایی با افراد مختلف از جمله موارد مرتبط با دسترسی به افراد مختلف برشمرده می‌شود. در تبین هر دو یافته موجود می‌توان گفت از آن جا که افراد وارد شونده به این گونه سایت‌ها هدفمند هستند مدت زمانلازم را تا دست‌یابی و حصول نتیجه اختصاص خواهند داد و پس از دریافت نتیجه و انتخاب فرد مورد نظر دیگر ضرورتی به حضور خود در بستر آنلاین احساس نخواهند کرد.

آخرین یافته پژوهش عوامل مرتبط با معیار های انتخاب بود. این یافته پژوهش به اذعان مصاحبه شوندگان یکی از مهم‌ترین عوامل موثر برگرایش به انتخاب همسر در بستر آنلاین بود که با پژوهش علی نژاد و همکاران (۱۴۰۳) همسو بود. در تبین این یافته ها می‌توان گفت جستجوی دقیق‌تر معیارها در سایت، پیدا کردن دقیق‌تر فرد مورد نظر، وجود صراحت و روشنی، عدم تعارف و یا تعارض مسائل فرهنگی مشکل‌زا، تنوع بالا در معیارهای مورد نظر خود فرد و جستجوی سختگیرانه معیارها و خواسته‌هایی که وجود دارد. این یافته پژوهش مبین آن است که آزادی کامل و مستقل در یافتن شخص دلخواه بدون دخالت و نظرات متناقض و گاه از سر اجبار اطرافیان، با صرف زمان دلخواه برای شناخت فرد و تطابق آن با معیارهای اساسی دلخواه خود، امکاناتی است که فضای مجازی برای هر متقاضی ازدواج را مهیا نموده و سبب روی آوردن روزافزون افراد به این شیوه می‌شود .

این پژوهش مانند هر پژوهش دیگری با محدودیت‌هایی همراه بود که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به اینترنتی بودن مصاحبه‌ها و عدم برقراری ارتباط چهره به چهره با مصاحبه شونده و خودگزارشی اشاره کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از مصاحبه های عمیق تر به وسیله مصاحبه حضوری بهره‌مند شود. دیگر محدودیت پژوهش، عدم توجه به چالش‌ها و محدودیت‌های این بسترها بود. بنابراین پیشنهاد دیگر این پژوهش، انجام پژوهش‌هایی با هدف عدم گرایش به بسترهای آنلاین و اشاره به چالش‌های این بسترهاست.

منابع

بازرگان، ع. (۱۳۸۷). مقدمه ای بر روشهای تحقیق کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری، تهران: دیدار.

بهادری، م؛ ملکیان، ن؛ و هاشم زهی، ن. (۱۴۰۰). ارتباط فضای مجازی و طلاق عاطفی همسران. *پژوهش های جامعه شناسی*، ۲(۱۵)، ۲۰۱-۲۱۸. https://sanad.iau.ir/journal/soc/Article/684432?jid=684432

پنجه بند، س؛ و عنایت، ح. (۱۳۹۸). واکاوی فرایند انتخاب همسر از نگاه مردان طلاق داده. *توسعه اجتماعی*، ۱۴(۱)، ۱۲۷-۱۴۸. https://doi.org/10.22055/qjsd.2019.15268

تاج آبادی فراهانی، م؛ شکربیگی، ع؛ مهاجری، ا. (۱۳۹۸). رابطه عملکرد شبکه های اجتماعی مجازی با شیوه های همسرگزینی. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۶(۱۹)، ۱۶۷-۲۰۴.https://doi.org/10.22054/rjsw.2020.55765.436

داوری ا؛ باقری آزاد ش؛ و زینلی ف. (۱۴۰۲). شناختی دقیق بر نقش نوع دوستی، شجاعت و جذابیت فیزیکی در انتخاب همسر. *نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*، ۷(۲۶)، ۳۵۵-۳۶۴. https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/2227

رشوند سرخکوله، م؛ وجدانی، ف؛ لاریجانی، م. (۱۴۰۲). نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان دختران دانشجو و عوامل مرتبط با آن. *نامه انجمن جمعیت شناسی ایران*، ۱۸(۳۶)، ۹-۵۰.https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322

سعادت، س؛ فلاح، م؛ وزیری یزدی، س. (۱۴۰۲). بررسی مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر بر اساس فرهنگ ایرانی: یک مطالعهٔ کیفی. *طلوع بهداشت*، ۲۲(۳)، ۴۹-۳۳.http://dx.doi.org/10.18502/tbj.v22i3.13684

علی نژاد، ن؛ افقی، ن؛ و یعقوبی چوبری، ع. (۱۴۰۳). سنخ‌شناسی انتخاب همسر به شیوه آنلاین در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی. *مجله جامعه شناسی ایران*، ۲۴(۲)، ۱۲۳-۱۴۵. https://doi.org/10.22034/jsi.2024.2001047.1655

ماهور، ح؛ علوی، س. (۱۴۰۲). رابطه تمایزیافتگی و تمایل به فضای مجازی با گرایش به طلاق با توجه به نقش میانجی گری سلامت خانواده اصلی در متقاضیان طلاق. زن و مطالعات خانواده. ۱ (۵۹). ۲۷-۴۵.

مطهری ورمزانی، س؛ احمدی، و؛ قلی پور، س. (۱۴۰۱). نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی در تغییر الگوی انتخاب همسر در شهر کرمانشاه. *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۱(۱)، ۷-۲۲.https://doi.org/10.22034/jscc.2022.18854.1042

نوری، م؛ شیخی، م؛ خدابخشی کولایی، آ. (۱۴۰۲). اثربخشی واقعیت درمانی گروهی بر نگرش انتخاب همسر دختران آماده ازدواج. *روان پرستاری*، ۱۱(۵)، ۱۰۵-۹۶. http://dx.doi.org/10.22034/IJPN.11.5.96

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

هاشمیان فر، س؛ محربی، ز؛ حجازی، س. (۱۴۰۲). فراتحلیل تاثیر میزان و نوع استفاده از فضای مجازی بر هویت و ارزش‌های خانواده. پژوهش های روان شناسی اجتماعی؛ ۱۳ (۵۱)، ۴۷-۶۰.

Dutton, W. H., Helsper, E. J., Whitty, M. T., Buckwalter, G., & Lee, E. (2008). Mate selection in the network society: The role of the Internet in reconfiguring marriages in Australia, the United Kingdom and United States. *Available at SSRN 1275810*. http://ssrn.com/abstract=1275810.

Sharabi, L. L., & Dorrance-Hall, E. (2024). The online dating effect: Where a couple meets predicts the quality of their marriage. *Computers in Human Behavior*, *150*, 107973.. https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107973

Shita, N. G., & Zeleke, L. B. (2024). Predictors of divorce and duration of marriage among first marriage women in Dejne administrative town. *Scientific Reports*, *14*(1), 8728. https://doi.org/10.1038/s41598-024-59360-5

Zang, K., & Yang, W. (2021). The Basic Structure and Path Choice of Love and Marriage Education for College Students in the New Era--Based on the Combination of Ideological and Political Education and Mental Health Education. *School Party Building and Ideological Education*, *13*, 63-66. http://dx.doi.org/10.2478/amns.2023.2.01237

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]